

Merénylet Böszörményi Emil ügyvéd ellen

„Egyetlen revolverlövessel agyonlőtte Böszörményi Emil dr.-t, a volt nagyváradi szociáldemokrata párt elnökét egy huszonhárom éves mechanikus.”
„Dr. Böszörményi Emilt, a nagyváradi munkásmozgalmak és szakszervezeti élet egyik vezetőjét, a volt szociáldemokrata párt elnökét merénylő golyója meggyilkolta.”

Ilyen és ehhez hasonló címekkel jelentek meg a napilapok 1938. november 3-án és 4-én Nagyváradon, sőt Erdély nagyvárosaiban is. Kolozsváron az *Új Kelet* és a *Keleti Újság* is lehozta a hírt. Igaz, nem első oldalon, de foglalkoztak az ügygel, tehát Böszörményi Emil doktor fontos személyiségnek számított az erdélyi politikai életben.

November 1-jén, kedden este, kevéssel 8 óra előtt pillanatok alatt terjedt el a hír a városban, hogy dr. Böszörményi Emil ügyvédet, a volt szociáldemokrata párt elnökét az I. G. Duca (a magyar világban Sal Ferenc, ma Dunárea) utca 23. szám alatt lévő szakszervezeti munkásotthonban agyonlőtték. Itt szoktak összegyűlni a szakszervezetek vezetői, hogy a munkásügyekben tárgyalásokat folytassanak, szakmai értekezleteket tartsanak.

A házban tartózkodók a kora délutáni órákban észrevették, hogy az épületben nem ég a villany. Az egyik

szakszervezeti titkár megkérte Hanzó Sándor munkanélküli pincért, induljon el és keresse meg a városban dr. Böszörményi Emilt, hogy intézkedjen. Szóljon a villanytelep alkalmazottainak, intézkedjen, hogy legyen áram. A pincér el is indult Böszörményi felkutatására, de nem találta sehol, míg végül negyed 8 tájban az ügyvéd megérkezett a házba. Nem sokkal ezután a szakszervezeti vezetők is megjelentek, és egy, a szomszéd házból kölcsönkért petróleumlámpa fényénél az ügyvéd elkezdte az értekezletet a ház egyik belső szobájában. Nemsokára két fiatalember érkezett a házba, akik románul beszéltek. Amint az irodába értek, az egyik merénylő az asztalhoz érve azt mondta: „Jó estét, levelet hoztam Böszörményi úrnak!” Mire megkérdezték tőle: kitől hozta a levelet. „Majd meglátja, ha kibontja és elolvassa!” Ekkor átnyújtotta a levelet, dr. Böszörményi a levél után nyúlt. Ebben a pillanatban a merénylő előkapta revolverét, és alig egy méter távolságból rálőtt. A golyó a gégecsövet találta el. Hatalmas sugárban ömlött ki a vér a szerencsétlen ember nyakából, aki rögtön a földre zuhant. Azonnal meghalt. A külső termekben nem tartózkodott akkor már senki, csak az a négy ember volt bent Böszörményivel a kis szobában, akik végignézték a me-

rényletet. Amikor az ügyvéd lezuhant a székről, a merénylő elfújta a petróleumlámpát. Ebben a pillanatban a másik fiatalember egy petárdát vágott a földhöz, ami hatalmasat dörent. A robbanás megzavarta a teremben lévőket, de a merénylőt is, aki a helyiségből kifutva nem a kijáráshoz rohant, hanem az épület belseje felé, így a bent tartózkodók hamar elfogták, lefegyverezték és átadták a közben odaérkező rendőrnek. A tettestársnak és az utcán ögyelgő harmadik társuknak a környező zezzugos kis utcákban sikerült elmenekülnie. Később őket a rendőrök nagy erővel keresték. A közrendőr, Dărăban Gheorghe, akinek az elkövetőt átadták, azt mondta a feletteseinek, hogy miközben a rendőrség épülete felé tartottak, a letartóztatott személy, Andor Nicolae összefüggéstelenül beszélt, de a szavaiból kihámozta, hogy azért haragudott Böszörményi Emil ügyvédre, mert miatta nem tudott a közmunkáknál elhelyezkedni, sőt azt is elmondta, hogy már akkor megállította az ügyvédet az utcán, mielőtt az belépett volna az épületbe, azzal, hogy egy régi ügyet szeretne vele megtárgyalni, de az ügyvéd „mars innen!” felkiáltással elzavarta. A rendőr arról is beszámolt, hogy amikor a Körös fölött átívelő fahídon áthaladtak, Andor Nicolae egy betiltott szélsőjobbaldali párt vezérének a nevét emlegette. A merénylőt a rendőrségen Petruț alezredes, a Bihar megyei csendőrség és a nagyváradi rendőrség parancsnoka hallgatta ki. A nagyváradi rendőrség politikai osztálya előtt nem volt ismeretlen ez a vézna, alacsony termetű fiatalember.

Az első kihallgatásakor azt vallotta, hogy dr. Böszörményi Emil tönkretet-

te az egész családját, és ezért végzett vele. A magyarázat valószínűleg nem igaz, de Andor szerint a történesek abba az időbe nyúlnak vissza, amikor Böszörményi a városi tanács tagja volt, és amikor a tettes apját valami szabálytalanság miatt, amelyet állítólag az ügyvéd fedezett fel, kitétték az állásából. A gyilkos azt vallotta még, hogy őt is dr. Böszörményi miatt bocsátották el a villamosműtől. De hogy mire alapozta ezt az állítását, arról nem beszélt. A rendőrségen bevallotta azt is, hogy ők rongálták meg a villanyvezetékeket már a kora délutáni órákban azért, hogy a merényletet zavartalanul végrehajthassák. Azt is elárulta, amit már az őt kísérő rendőrnek is említett, hogy Böszörményi Emil megérkezésére az utcán várt, beszélni akart vele, de amikor az elzavarta, előntötte a harag, ezért követte a munkásotthonba, és akkor már biztos volt benne, hogy megöli. Mint kiderült, az eset előtt egy évvel Böszörményi Emil már feljelentést tett a rendőrségen Andor ellen, mert a Szent János utcában (más források

szerint a Dudek sikátorban) fegyverrel fenyegette meg. A rendőrség akkor eljárást indított, de később megszüntette azt, mivel nem találtak elegendő bizonyítékot. Az mindenesetre kiderül a sajtó tudósításaiból, hogy ellentmondásokkal van tele a vallomása. A rendőrségen a kihallgatást a késő éjszakai órákban fejezték csak be.

A merénylőnek volt ugyan nem sokkal azelőttig munkája, újságot árult a Kishíd melletti zöld bódében, az egyik betiltott párt újságját, de amikor a lap megszűnt, a bódét bezárták, és ő elvesztette ezt a munkahelyét is. Az otthon gondnoka azt vallotta, hogy a két férfi és egy harmadik bűntárs egész délután a munkásotthon körül őgylgett, sőt Andor Nicolae be is lesett az egyik ablakon.

Az *Új Kelet* nagyváradi tudósítója azt írta, hogy a merénylő apja a szakszervezeti háznak volt a portása, ám állását Böszörményi Emil intézkedésére vesztette el. Ő, mármint Andor Nicolae emiatt nem tudta tanulmányait folytatni, így lett belőle villanyóra-leolvasó és ezért akart Böszörményin bosszút állni. „A szerencsétlen véget ért dr. Böszörményi Emil nagyváradi környezete azt hangoztatja, hogy Andor apjának elbocsátásában nem volt közvetlen része dr. Böszörményi Emilnek. A házfelügyelőt a szakszervezeti tanács fegyelmi vétség miatt rendes fegyelmi eljárás során bocsátották el” – írta a kolozsvári lap.

Dr. Böszörményi Emil holttestét dr. Iluța és dr. Crișan nagyváradi tisztiorvosok vizsgálták meg. Kiderült, hogy a golyó szétronsolta a géjét és a nyelöcsövet, valamint egy vivőeret, így azonnali halált okozott. A helyszínen a gyilkos fegyvert, egy Browning pisz-

tolyt is megtalálták. Szerda délelőtt a Duca utcai házhoz vitték a merénylőt, akivel újrajátszották a gyilkosságot. Lássuk, mit ír erről a *Napló* november 4-én megjelent száma: „Szerdán délelőtt 11 órakor érkezett meg a Duca utca 23. szám alá a bizottság, akik előtt eljátszották a gyilkosság lefolyását Andor Nicolaeval. Petruț alezredes, Necșulescu vizsgálóbíró, Ulieru komisszár és dr. Berariu törvényszéki orvos voltak a bizottság tagjai. Petruț alezredes külön behívatta az újságírókat is. A szoba, ahova az összevasalt kezű gyilkost bevezetik, még telve van vérrel. Egyszerű bútorzat, kopott íróasztalok, szekrények vannak a kis szobában és Böszörményi Emil íróasztala. A gyilkos így mondja el a merénylet lefolyását:

– Bejöttem a szobába ezen az ajtón, köszöntem és átadtam a levelet Böszörményinek, aki az asztalnál ült. Amikor megkezdte a levél kibontását, kabátujjamba rejtett revolveremet elővettem és rálöttem.

Most is hangoztatja a merénylő, akit már elhagyott hidegvére, amelyet tegnap a rendőrségen tanúsított, hogy azért ölte meg, mert tönkretette a családját. A bizottság egyik tagja akkor azt mondta, hogy ez az ember a légynek sem ártott, miért kellett megölni? A gyilkos így felelt: –Most már nagyon sajnálom, hogy megöltem. Két okom is van a sajnálkozásra. Az egyik az, hogy elvettem egy emberéletet, a másik pedig hogy most már tudom, kik és miért vettek rá a gyilkosságra.

Azután elmondta részletesen a merénylet lefolyását. Több kérdést tettek fel hozzá, de természetesen a nyomozás érdekében egyelőre nem kerülhetnek ezek a dolgok nyilvánosságra. Azután

a merénylőt összevasalták ismét és az olasz-i temető hullaházához kísérték, ahol délelőtt fél 12 órakor megtörtént a boncolás. Dr. Berariu törvényszéki orvos megállapította, hogy a gégét és a nyelőcsövet roncsolta szét a golyó, és átvágta azokat a főereket, amelyek az egész szervezet vérkeringését ellátják. A halál a törvényszéki orvos szerint pillanatok alatt bekövetkezett. Neculescu vizsgálóbíró utasítására a boncolás megejtése után megadták a temetési engedélyt. A tragikus körülmények között elhunyt Böszörményi Emil csütörtök délután fél 3 órakor temetik az Eminescu park 2. számú gyászházból.”

„Dr. Böszörményi Emil, 1908-ig Blum (Nagykároly, 1890. január 17. – Nagyvárad, 1938. november 1.), magyar jogász, újságíró, közíró. Diákként csatlakozott a szocialista mozgalomhoz, részt vett a Galilei Kör megalakításában. 1921-től ügyvéd Nagyváradon, a romániai SZDP egyik vezetője.

Petőfiről, Adyról és az irodalmi kérdésekről szóló cikkeit a *Munkás Újság* és az *Előre* című szocialista lapok közölték. Vaszgárdista merénylet áldozata lett” – írja róla a Wikipédia szócikke.

Mi annyival egészítjük ki ezt a rövid életrajzot a korabeli sajtó cikkei alapján, hogy az ügyvéd a romániai munkásmozgalmak ismert személyisége volt. Nem sokkal az első világháború után került Nagyváradra, és nagyon hamar vezetője lett a szervezett munkásságnak. Tagja volt a városi tanácsnak is tanácsosi minőségben. Sokszor képviselte a munkásságot nemzetközi kongresszusokon. A szociáldemokraták bukaresti kongresszusán ő volt az, aki elfogadtatta a határozatot, miszerint a romániai munkásság kívánatosnak tartja a magyar nyelv használatát a hivatalokban. A merénylet előtt is utazásra készült, mégpedig Kolozsvárra, ahol a magánalkalmazottak értekezletén tartott volna előadást az új szakszerve-

zeti törvényről. Nőtlen ember volt, idős édesanyja és egy testvére Budapesten élt, egy fivére pedig Nagyváradon lakott. Böszörményi Emil erőszakos halála mindenkit megdöbbentett. Az egész országból érkeztek a részvétlírátok, és minden munkásotthonra kitűzték a gyászlobogót.

A világháború után berendezkedő kommunista hatalom, amely szélső-

jobboldali, vasgárdista merényletnek minősítette a gyilkosságot, a házra, ahol a bűncselekmény történt, emléktáblát helyezett ki, sőt az utca néhány évig Böszörményi Emil – románul kimondhatatlan – nevét viselte. A kétnyelvű emléktábla az 1990-es évek elején egyszerűen eltűnt...

Farkas László

Identity 2